

Проблеми формування інтегральних індикаторів регіонального соціально-економічного розвитку

О. А. АНДРЕНКО, С. М. МОРДОВЦЕВ

Харківська національна академія міського господарства

Доведено, що існуючі системи оцінки за окремими статистичними показниками не повно характеризують конкретні напрями СЕР, що обумовило необхідність проведення комплексного моніторингового дослідження для виявлення негативних чинників і визначення пріоритетних напрямів розвитку регіону. Одночасно вибір і реалізація методики розрахунку групових та інтегральних індикаторів для комплексної оцінки СЕР регіонів є найбільш складними завданнями моніторингу.

Огляд досліджень дозволив зробити висновок про відсутність єдиного методологічного підходу до розробки інтегральних індикаторів, що оцінюють основні напрямки СЕР регіонів. Так, вченими НАН України була розроблена методика розрахунку інтегральних регіональних індексів людського розвитку. Недоліки методики пов'язані з проблемою вибору вагових коефіцієнтів шляхом групової експертної оцінки. Суб'єктивна думка експертів може істотно вплинути на кінцевий результат. Крім того, значення вагових коефіцієнтів не можна вважати постійними протягом певного періоду часу. Останніми роками почали з'являтися роботи, в яких пропонується обчислити інтегральний індикатор розвитку за допомогою методів математичної статистики.

На думку авторів, основними проблемами побудови інтегральних індикаторів СЕР є:

1. Правильний відбір найважливіших показників, які б досить повно відображали стан соціально-економічного розвитку регіону. Огляд робіт показав, що для оцінки якого-небудь явища збирають воедино різні статистичні показники, які часом дублюються і, що саме головне, не є визначальними. Також нераціонально вибирати як частинні індикатори показники, що характеризують кількість економічних або соціальних

об'єктів. Так, при побудові рейтингу, що характеризує рівень розвитку малого бізнесу, більшість авторів пропонують використовувати такі показники, як кількість малих підприємств, хоча необхідно було вибрати показник, що характеризує обсяг реалізованої продукції малих підприємств.

2. Формування оптимального набору частинних індикаторів, число яких повинне бути мінімальним, але в той же час індикатори повинні досить повно відбити стан обраного напрямку СЕР. Необхідно проводити ретельне дослідження впливу того або іншого частинного індикатора на підсумковий результат, що дозволить встановити зайві індикатори і спростити дослідницьке завдання.

3. Вибір економіко-математичної моделі інтегрального індикатора, інформаційного забезпечення, тестування моделі.

Авторами запропонована модель, що базується на методі головних компонентів. Головні компоненти є укрупненими показниками, які відображають об'єктивно існуючі, але безпосередньо не спостережувані закономірності між частинними індикаторами. За певних умов першу головну компоненту можна прийняти як інтегральний індикатор.

Наприклад, застосування моделі дозволило отримати груповий інтегральний індикатор, що характеризує стан ринку праці регіонів України: $F_j^1 = 1,78 \cdot \tilde{i}_j^1 + 1,04 \cdot \tilde{i}_j^2 + 1,83 \cdot \tilde{i}_j^3$. де; \tilde{i}_j^k ($k=1,2,3$; j - номер регіону) - центровані частинні індикатори, що характеризують рівень зареєстрованого безробіття; рівень зайнятості; навантаження на одне робоче місце, відповідно. Рейтингову класифікацію регіонів наведено на рис. 1.

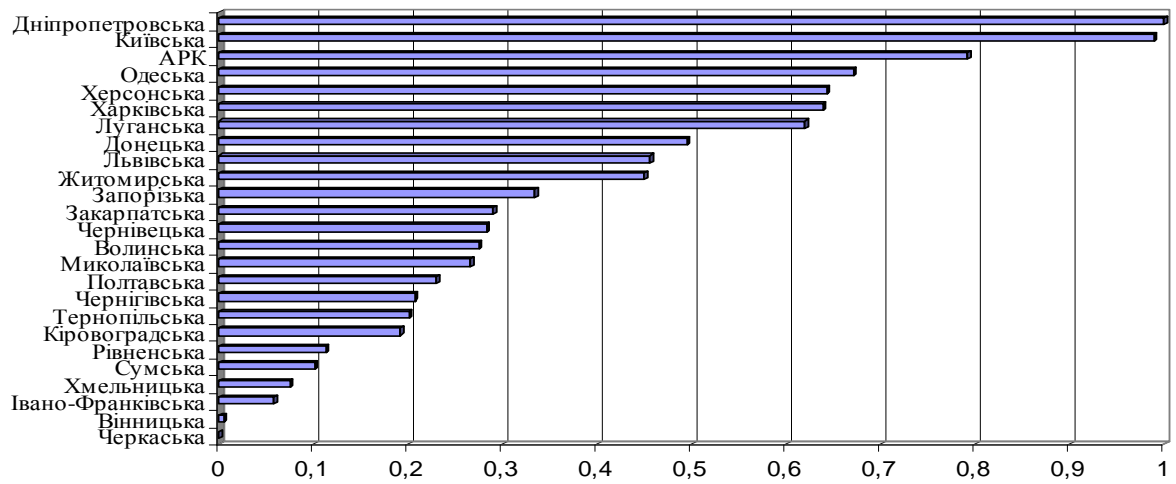

Рис. 1. Рейтинг регіонів за рівнем стану ринку праці